

[P. Munch.]

maatte der indtræde dette, at Vælgerfolket delte sig efter de mangfoldige Afskygninger, der findes indenfor et moderne Samfund. Der er faa Ting, der i den Grad forekommer mig at bevæge sig paa Overfladen som den saa uendelig tidt gentagne Teori, at Forholdstalsvalgssystemet har medført Partidelingen. Nogle praktiske Eksempler fra Danmark gav den ærede Ordfører for det konservative Folkeparti i Gaar, og vi har Eksempler nok rundt omkring fra alle parlamentariske Lande for Tiden, der viser, hvor fuldkommen urimelig denne Forestilling i Virkeligheden er. Forholdstalsvalgmaaden kan højst skærpe Følgerne af denne Partideling, men den er ikke afgørende derfor. Man kan ikke ved at fjerne Forholdstalsvalgmaaden fjerne denne Partideling, thi den er et Udtryk for den Partideling, der findes i Folket.

Og dør er Spørgsmaalet da: Er det saa sundt, hvis vi indretter vor Valglov paa at tilvejebringe en Partideling indenfor vort Folk, der saa nær som muligt naar til dette, at i et stort Parti findes alle de, der føler sig som Lønarbejdere, og i et andet stort Parti de, der, jeg kan ikke sige er Arbejdsgivere, for de kan ikke en Gang danne et stort Parti, men alle de, der ser paa Forholdene mere ud fra Arbejdsgiversynspunkter end fra Lønarbejdersynspunkter.

Jeg tror ikke, det er tilfredsstillende, det vilde ikke give noget sandt Billede af Folket; thi ved Siden af disse Grupper er der andre Grupper i Folket, ved Siden af denne Delingslinie, der drages op mellem disse to store Hovedgrupper, der er bestemt af saa afgørende Fejl i den økonomiske Situation, under hvilken vi lever, findes der andre Delingslinier, der gaar paa tværs af denne Delingslinie. Saaledes Delingen mellem By og Land. Hvilken Vanskelighed danner den ikke i dette Øjeblik for Grupperingen til højre, de Konservative og Venstre? Og ogsaa indenfor Socialdemokratiet vil den samme Delingslinie ogsaa nok gøre sig gældende, naar Socialdemokratiet staar med virkelig Magt til paa egen Haand og under eget Ansvar at gennemføre noget.

Dertil kommer, at det efter min Mening

er ønskeligt, at man bevarer Partier, der ikke paa den Maade er klassebestemte og klasseprægede, som meget store og stærke Partier under de nuværende Forhold nødvendigvis vil blive det. Vi maa alle regne med, at de stærkeste Partier i Danmark som i andre Lande i lang Tid vil være klassebestemte Partier. Jeg tror, at der ved Siden deraf tillige vil bestaa Retninger indenfor Befolkningen, som dels ikke i den Grad er knyttede til bestemte Klasseinteresser og dels ikke lader sig bestemme af den særegne Klasses Interesse, til hvilken de personligt hører, men som har en naturlig Trang til at se paa Forholdene ud fra mere almindelige Synspunkter. Efter min Mening bør man hellere ved vore politiske Foranstaltninger gøre det muligt at bevare saadanne Grupper og at lette Arbejdet for dem end at søge at virke hemmende og dræbende overfor dem.

Jeg føler mig overbevist om, at den ulykkeligste Udvikling, vi overhovedet kunde komme til, var en partipolitisk Ordning, knyttet til den givne Valglov, der saa skarpt som muligt delte i to store Hovedgrupper, der skulde tage afgørende Styrkeprøve med hinanden. Det var uskyldigt og uskadeligt i svundne Tider, da der var disse Stemningsmodsatninger og Anskuelsesmodsatninger mellem Stilstandsvenner og Fremgangsvener; men det er farligt for ethvert Folk paa et Tidspunkt, hvor dybe sociale Modsatninger kommer til at tørne sammen. Jeg advarer derimod.

Der ligger i selve de naturlige Forhold en dragende Magt i de store Masser og de store Partier, der allerede nu giver dem mere, end der anskuelsesmæssigt naturligt hører dem til. Utvivlsomt er der adskillige, der paa mange Punkter vil sige, at andre Grupper har i Grunden Ret, men de kan ikke komme til at gøre det rigtigt gældende som de store Grupper, og derfor slutter vi os til dem. Der ligger heri en Begunstigelse, som ingen af os kan gøre for, og som ingen kan fjerne. Men at øge denne gennem en Valglov, der ved Indflydelse paa Afstemningen og Bedømmelsen af Resultaterne i allerhøjeste Grad forstærker dette Forhold, vilde efter min Mening være at ordne et Valgsystem herhjemme saa uklogt og saa urigtigt, som det overhovedet er muligt.